

Interview:

Zo worden je studenten ondernemende wereldverbeteraars

Als docent breng je studenten een vak bij. Maar hoe leer je ze om via hun vak bij te dragen aan een betere wereld? Op die vraag richt Marjan Nijenbanning zich als practor 'Ondernemend leren met en voor de Sustainable Development Goals in het mbo'. De Duurzame Docent MBO 2020 noemt zes stappen om vakonderwijs te koppelen aan maatschappelijke uitdagingen.

Stap 1: Ontdek de ontwikkelingsdoelen

"Honger, oorlog, ziekte, milieuvervuiling, klimaatverandering. Het is maar een greep uit de grote problemen in de wereld. Ik geloof dat die op te lossen zijn. Maar dan moeten mensen wel massaal de handen ineenslaan: van overheden en bedrijven tot burgers. De Sustainable Development Goals (SDG's), zeventien 'duurzaamheidsdoelen' van de Verenigde Naties, vormen hiervoor een goede leidraad. En die SDG's zijn ook bruikbaar in het mbo. Ze geven richting, taal en aanknopingspunten waar zowel docenten als studenten iets mee kunnen. Zeker als je de SDG's koppelt aan 'ondernemend leren'."

Stap 2: Leer over ondernemend leren

"Ondernemend leren houdt in dat studenten zelf onderzoeken, experimenteren en ontdekken. Zo ervaren ze dat hun inzet verschil maakt – economisch, sociaal én ecologisch. Als docent moet je daarbij ruimte en vertrouwen geven, dus soms op je handen zitten. Dat kan spannend zijn voor jou en je studenten, maar zij voelen zo wel meer eigenaarschap, plezier en motivatie. De SDG's helpen hen om te bedenken hoe ze verschil willen en kunnen maken. Bijvoorbeeld door bij dierenmanagement niet alleen aandacht te hebben voor het verdienmodel, maar ook voor minder CO₂-uitstoot en beter dierenwelzijn."

Stap 3: Breng je hele team aan boord

“Alleen kom je niet ver. Dus ben je enthousiast over de combinatie ‘SDG’s en ondernemend leren’? Breng dat enthousiasme dan over op je team. Deel ideeën, bespreek twijfels en zoek samen oplossingen. Vervolgens kunnen jullie een visie formuleren voor je opleiding: wat vinden jullie belangrijk om studenten te leren over duurzaamheid? Zo komt er richting en houvast voor plannen. Jullie visie helpt om te beslissen op welke SDG’s jullie de focus leggen. En om te bepalen wat er aan kennis, tools en interventies nodig is om deze focus concreet toe te passen in jullie opleiding.”

Stap 4: Kijk breed naar duurzaamheid

“Begin met jullie curriculum: welke onderdelen sluiten aan bij de gekozen SDG’s? Kijk daarna breder. In hoeverre willen stagebedrijven samen met studenten stappen zetten op die ontwikkeldoelen? Hoe duurzaam is jullie eigen schoolgebouw? En is hier plek voor een Green Office: een plek waar studenten en medewerkers samenwerken aan duurzaamheid in onderwijs en lesomgeving – en waar organisaties studenten kunnen betrekken bij duurzaamheidsvraagstukken? Met zo’n brede aanpak, een ‘Whole School Approach’, lopen de SDG’s als een rode draad door opleidingen en zien studenten dat duurzaamheid relevant is in hun toekomstige werkveld.”

Stap 5: Zoek de juiste partners

“Werk ook samen met collega’s van de algemene vakken. Zet bijvoorbeeld een project op waarin studenten presentaties maken voor Nederlands en Engels, maatschappelijke keuzes onderzoeken voor Burgerschap, en CO₂-uitstoot berekenen voor Rekenen. Zoek daarnaast verbinding met werkgevers uit de regio. Laat studenten daar enkele maanden werken aan een prangend duurzaamheidsvraagstuk. Denk aan de ontwikkeling van diervoeding uit reststromen. Of aan het helpen van huisdieren van Oekraïense vluchtelingen. Zo voelen studenten dat ze écht kunnen bijdragen aan de SDG’s.”

Stap 6: Zorg dat er een kartrekker is

“Tot slot: zorg dat iemand in je team de beweging vasthoudt. Zo’n kartrekker hoeft niet alles te doen, maar bewaakt wel de lijn, stimuleert collega’s om actief te blijven en kan daar praktische hulpmiddelen voor aanreiken – bijvoorbeeld degene die ons practoraat ontwikkelt [zie kader, red.]. Met zo’n ‘ambassadeur’ van ons practoraat groeit de betrokkenheid van je team en krijgen de SDG’s makkelijker een vaste plek in je opleiding. Het resultaat? Studenten die vakbekwaam afstuderen, met de kennis en skills om via dat vak bij te dragen aan een betere wereld. Precies wat de toekomst nodig heeft!”

Meer weten?
Scan de QR-code!

Voor duurzaam leren.

Praktische hulpmiddelen voor je lessen

Het practoraat ontwikkelde verschillende manieren om duurzaamheid te verweven in lessen en projecten:

Impactinterventies

- **Impactexpeditie:** een traject van acht à tien weken waarin studenten werken aan een duurzaam vraagstuk van een werkgever. De korte versie met een scherper afgebakend probleem heet een impactproject.
- **Impactavontuur:** een traject van één of enkele weken waarin studenten van te voren niet weten wat ze moeten doen – of waar. Ze horen dat pas ter plekke. Het onverwachte leert ze creatief en ondernemend te handelen.
- **Impactfestival:** een event waar studenten de resultaten van hun expeditie, project of avontuur presenteren aan relevante organisaties uit de regio, zoals bedrijven en overheden.

Tools

- **De Ontwerpkaart:** toont stapsgewijs hoe je een impactinterventie vormgeeft vanuit een duurzaam vraagstuk.
- **Het Toekomstspel:** nodigt studenten uit tot dialoog over wenselijke toekomsten en de keuzes die daarbij horen.
- **De Inner Development Goals (IDG)-bingo:** laat zien welke skills nodig zijn voor duurzaam vakmanschap, zoals kritisch denken, samenwerking en empathie.

Onderwijs en rollen voor docenten

Het practoraat richt zich ook op de ontwikkeling van docenten:

Onderwijs

- **Modules circulaire economie:** één basismodule en vier verdiepende modules voor groene sectoren, ontwikkeld met De Groene Wereld.
- **Workshops:** kennismaking met de SDG's, gevolgd door zo'n zeventig docenten, van wie tientallen kartrekker werden in hun team.
- **Leergang** (in ontwikkeling): traject waarin docenten in enkele maanden hun eigen duurzame lesaanpak ontwikkelen, uitvoeren en aanscherpen.

Docentrollen

Bestaande docentrollen sluiten onvoldoende aan op duurzaam onderwijs. Daarom ontwikkelde Marjan een nieuwe set van acht rollen, waaronder Strateeg, Visionair, Leervraagarticulator en Netwerker. Deze maken zichtbaar wat docenten doen die SDG's en ondernemend leren toepassen. Als lerarenopleidingen en werkgevers de nieuwe set erkennen en toepassen, krijgen docenten de ruimte en waardering die ze nodig hebben om duurzaam onderwijs te (blijven) geven.